

Rapport fra faggruppera

Spesialundervisning og
inkluderende praksis

Froland
Kommune

22.03.24

Innhold

- Tekst og bilde lages i Calibri

Vedtak i kommunestyret 16.11.23

Kommunestyrets vedtak

Froland kommunestyre vedtar at det skal gjennomføres en intern gjennomgang av spesialundervisningen i kommunen og ber kommunedirektøren oppnevne en faggruppe som skal gjennomgå spesialundervisningen i barnehage og skole. Faggruppen skal minimum bestå av ledelsen på skolene, alle rektorer, leder av PPT, spesialpedagogisk koordinatorer fra både barne -og ungdomsskolene, barnehagefaglig rådgiver og en helsesøster.

1. Gjennomgangen skal munne ut i en rapport med forslag til tiltak i barnehage, skole og berørte instanser i kommunen som er med på å påvirke graden av spesialundervisning og inkluderende praksis i kommunen. Tidlig innsats og forebygging skal være et gjennomgående fokus.
2. Videre skal faggruppen se på konsekvenser for spesialundervisningen i lys av ny opplæringslov som trer i kraft fra 01.08.24.
3. Faggruppen skal jobbe tett med utvalget som har ansvar for oppvekstsektoren.
4. Faggruppen skal også innhente informasjon fra foreldre i prosessen.

Organisering av arbeidet

Styringsgruppe

Virksomhetsleder/skolesjef - skolefaglig rådgiver -
virksomhetsleder Familiens hus - barnehagefaglig rådgiver –
leder av PPT

Faggruppe

Styringsgruppa (5)	HTV Utdanningsforbundet
Rektor på alle skolene (4)	HTV Fagforbundet
Avd.ledere på alle skolene (6)	
Spes.ped.koor. på alle skolene (3)	
Styrere i alle barnehagene (6)	
Spesialpedagog barnehage	
Helsesykepleier (1)	

Referansegruppe

Foresatte

Oppdragsforståelse/bestilling

Med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak om gjennomgang av spesialundervisningen forstår faggruppen dette slik:

Den store andelen spesialundervisning er krevende for skolene og har stor økonomisk konsekvens for kommunen. Det er derfor behov for en oversikt over bakgrunn for den relativt høye andelen spesialundervisning og forslag til tiltak og en vurdering av hvilke muligheter vi har for å redusere andelen elever som får spesialundervisning.

- Nedsette en faggruppe som skal bidra i arbeidsprosessen og utarbeidelsen av rapporten
- Prosessen skal bidra til at faggruppen får bedre innsikt i fagområdet
- Skaffe til veie statistikk på utvalgte områder som belyser utviklingen i kommunen og sammenlikne vår statistikk med andre
- En gjennomgang av barnehagens, skolens og PPTs arbeidsprosesser og struktur knyttet til spesialundervisning
- Belyse konsekvenser for spesialundervisningen i lys av ny opplæringslov
- Informere og få tilbakemelding fra FAU-ene ved barnehagene og skolene
- Foreslå tiltak i barnehage, skole og PPT som styrker ordinær opplæring og inkluderende praksis
- Identifisere eventuelle utfordringer, barrierer og forbedringsområder og komme med forslag til forbedringer som skal føre til redusert spesialundervisning på sikt
- Hensynet til barnets beste skal være et gjennomgående prinsipp i hele prosessen.

Kunnskapsgrunnlag

Utvikling av spesialundervisningen ved barnehagene og skolene 2019-2023

Skole	2019	2020	2021	2022	2023
MS	12,5	5,9	7,1	5,0	5,3
BHS	8,8	6,0	9,2	13,7	13,0
FBS	10,3	13,0	12,3	16,6	16,6
FUS	10,0	11,1	12,1	16,1	16,7
Antall EV	81	91	94	128	126
Økning i antall EV		12,3%	3,3%	36,2%	-1,6%
Totalt	10,1	11,6	11,9	15,9	16,0

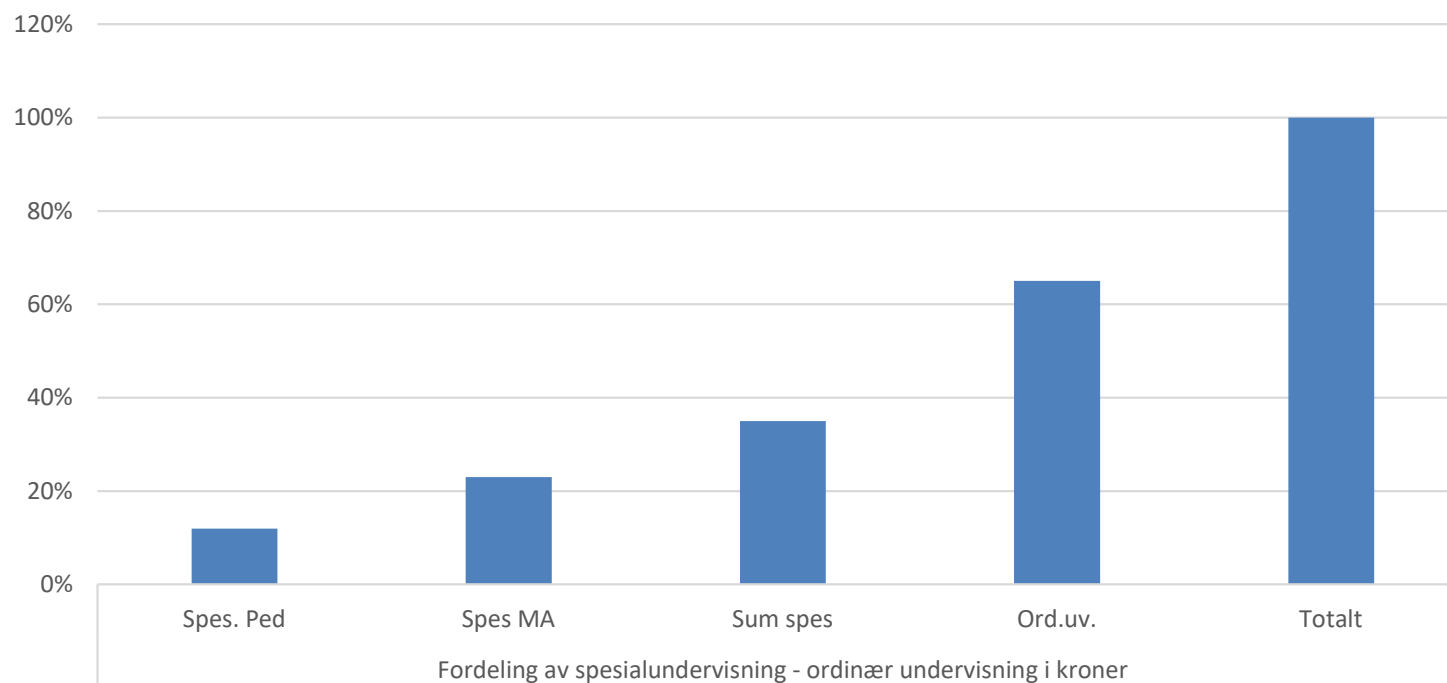
	2019	2020	2021	2022	2023
Ant barn i bhg	313	318	320	324	340
Ant barn som har vedtak	12	14	13	18	22
Andel i %	3,8	4,4	4,1	5,6	6,5

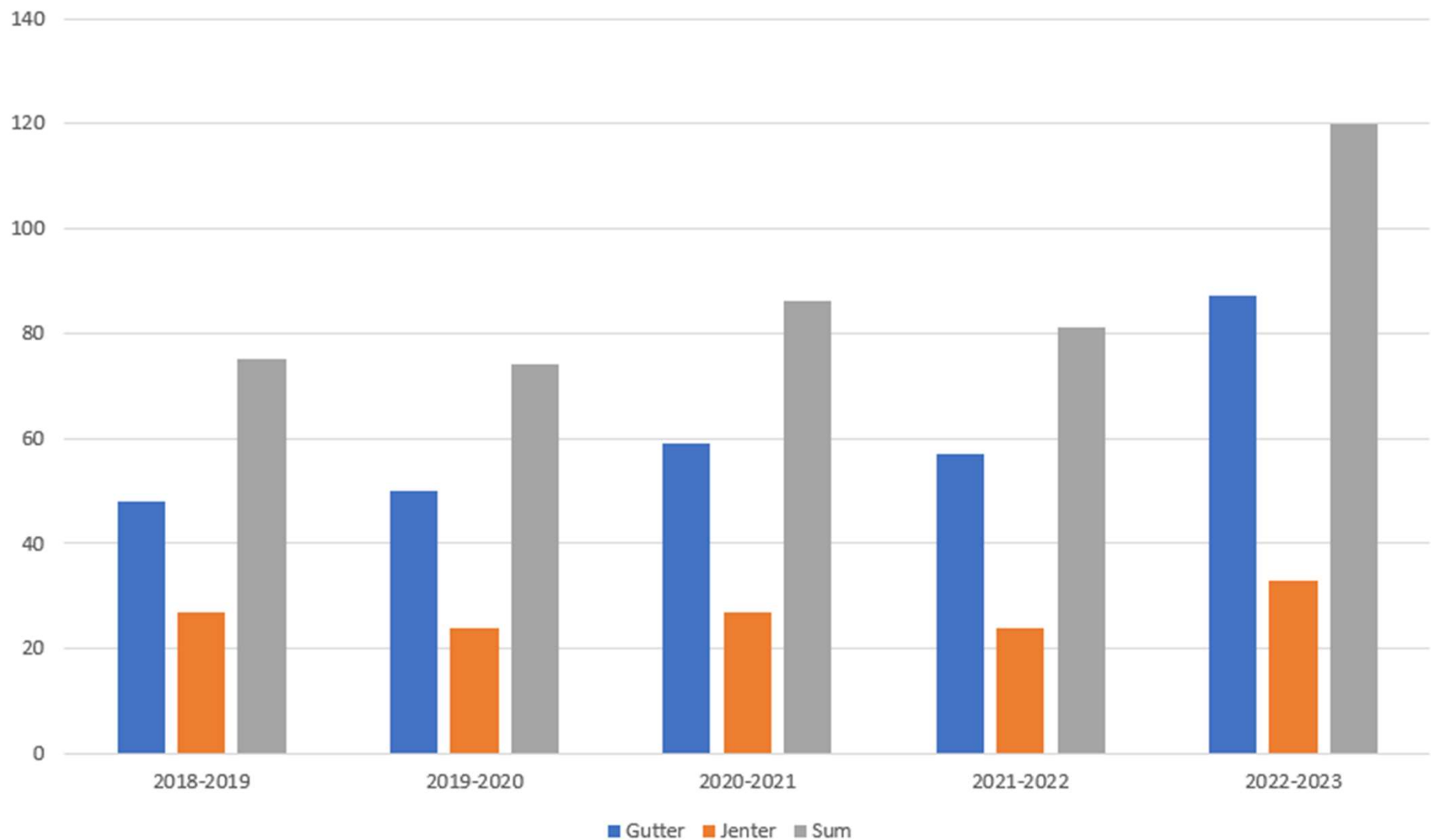
Oversikt over spesialundervisning												
		2024										
Nr	Avdeling	Fordeling spes-ordinær uv. 1 prosent av stilling					Fordeling av spes - ordinær uv i kroner					
		Spes ped	Spes MA	Sum spes	Ord.uv. Ped	Ord.uv MA	Sum	Spes ped	Spes MA	Sum spes	Ord.uv.	Totalt
1	MS ped	19		19	443		462	110 409	0	110 409	2 914 073	3 024 482
2	BHS ped	103		103	723		826	725 173		725 173	4 776 051	5 501 224
3	BHS MA		295	295		32	327		1 357 871	1 357 871	132 896	1 490 767
4	FBS ped	545		545	3 711		4 256	3 349 177		3 349 177	23 685 819	27 034 996
5	FBS MA		2 177	2 177		0	2 177		10 119 829	10 119 829	0	10 119 829
6	FUS ped	656		656	2 175		2 831	4 028 518		4 028 518	14 239 391	18 267 909
7	FUS MA		1 063	1 063		32	1 095		4 731 686	4 731 686	156 810	4 888 496
8	Totalt	1 323	3 535	4 858	7 052	64	11 974	8 213 277	16 209 387	24 422 664	45 905 040	70 327 704
		11,0 %	29,5 %	40,6 %	58,9 %	0,5 %	100 %	12 %	23 %	35 %	65 %	

Fordeling av spesialundervisning – ordinær undervisning i kroner

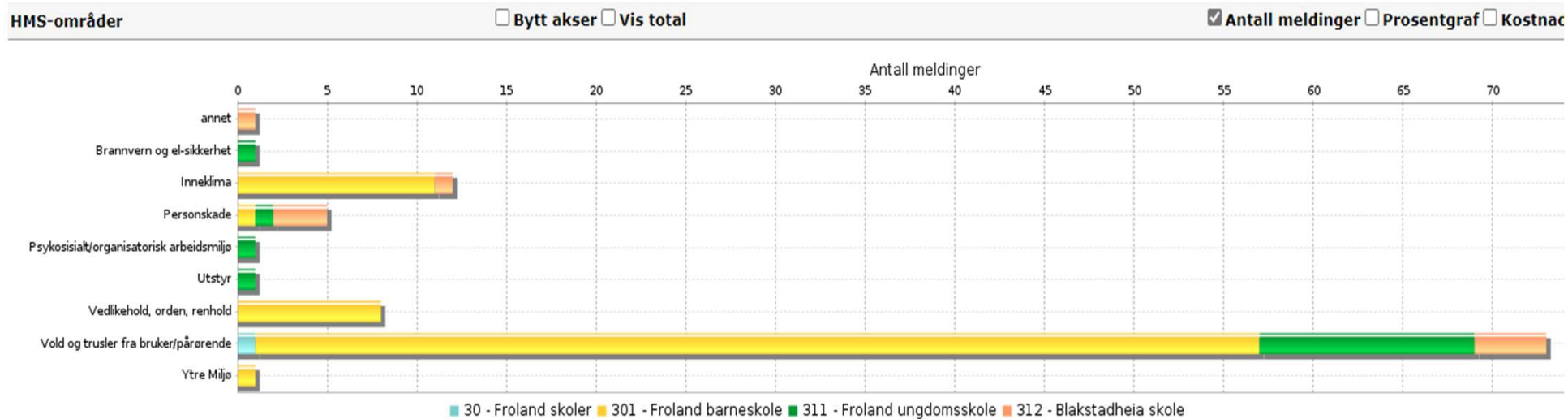
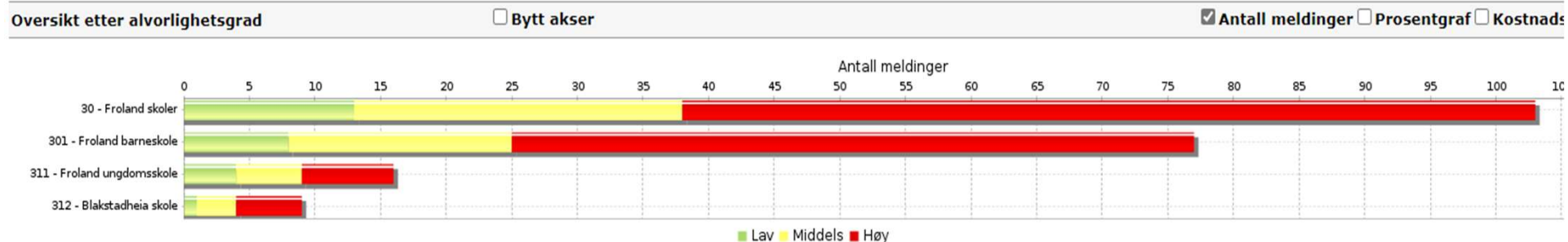

Hvor mange elever får spesialundervisning etter enkeltvedtak?

HMS-avvik i 2023

Det er ikke meldt HMS-avvik fra barnehagene

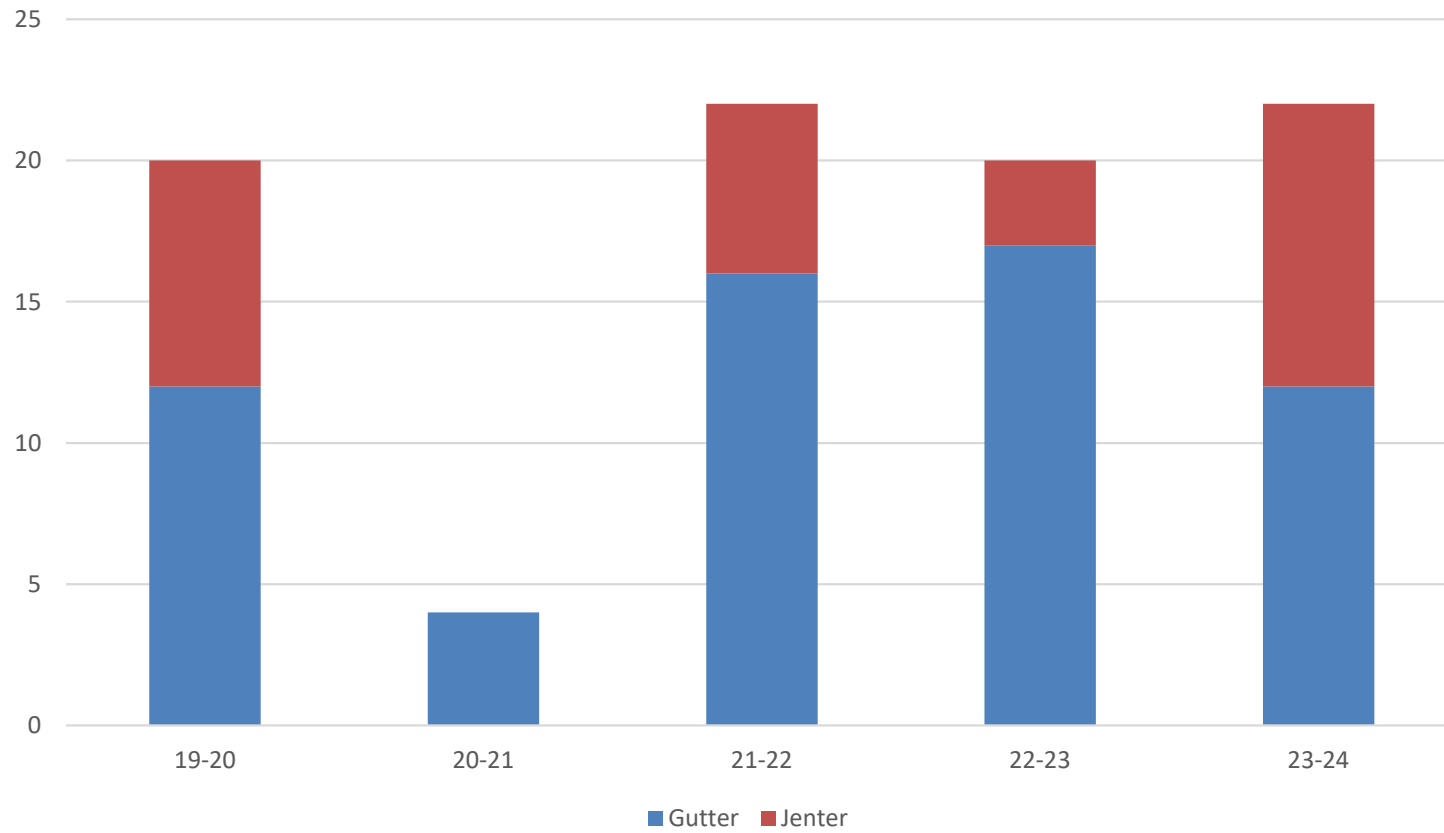

Tilbakemeldinger fra skolene i forhold til HMS-meldinger

- Eks. på vold: Spyting, skag, spark, verbale krenkelser. Ofte en kombinasjon av flere ting.
- Avvikene gjelder forholdsvis få elever som har gjentakende avvik
- Mange avvik blir skrevet av miljøarbeidere, men også lærere skriver avvik
- Miljøarbeidere har dårlig tid til å skrive avvik i forhold til sin arbeidssituasjon
- Ansatte har blitt oppfordret til å skrive avvik
- Ikke en omforent forståelse av når det er fornuftig å skrive avvik
- Ofte et fokus på den ansattes rolle i forhold til emosjonelle belastninger
- Flest avvik på elever på 1.-5. trinn
- Gjelder hovedsakelig elever med vedtak om spesialundervisning
- Avvikene gjelder flest gutter

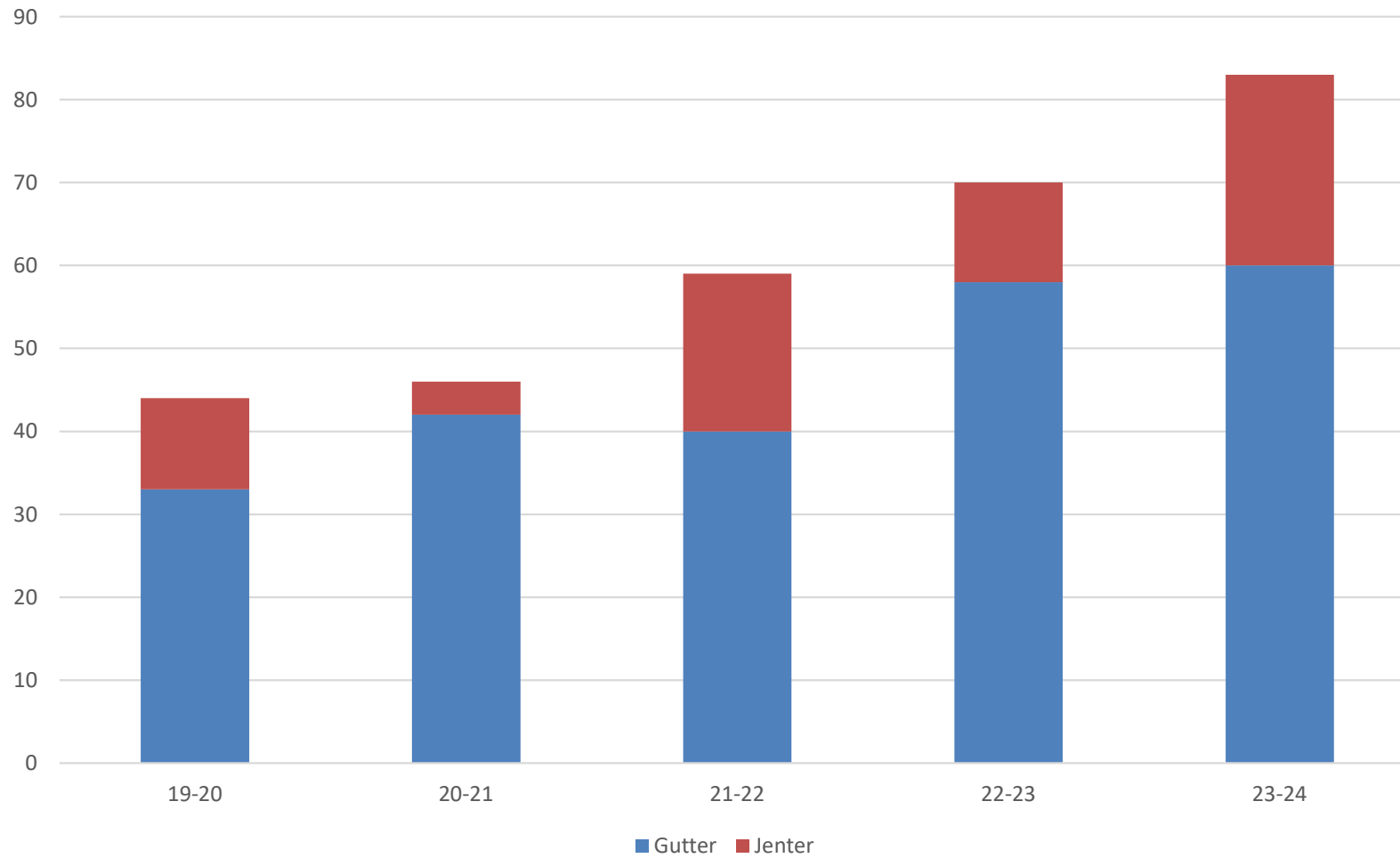

Antall elever med store vedtak (over 270 timer) som får tildelt timer med pedagog

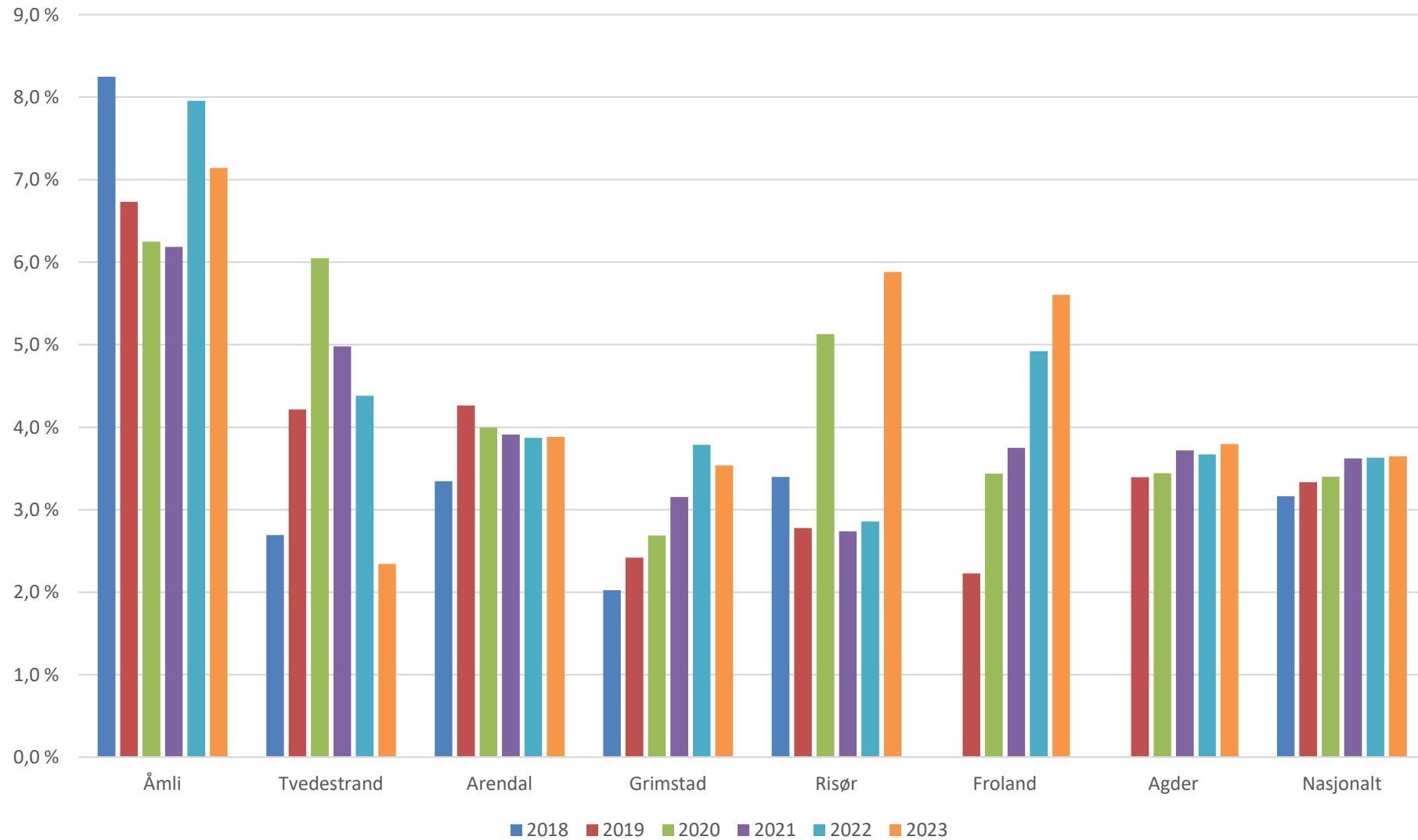

Antall elever med store vedtak med assistent som en del av enkeltvedtaket

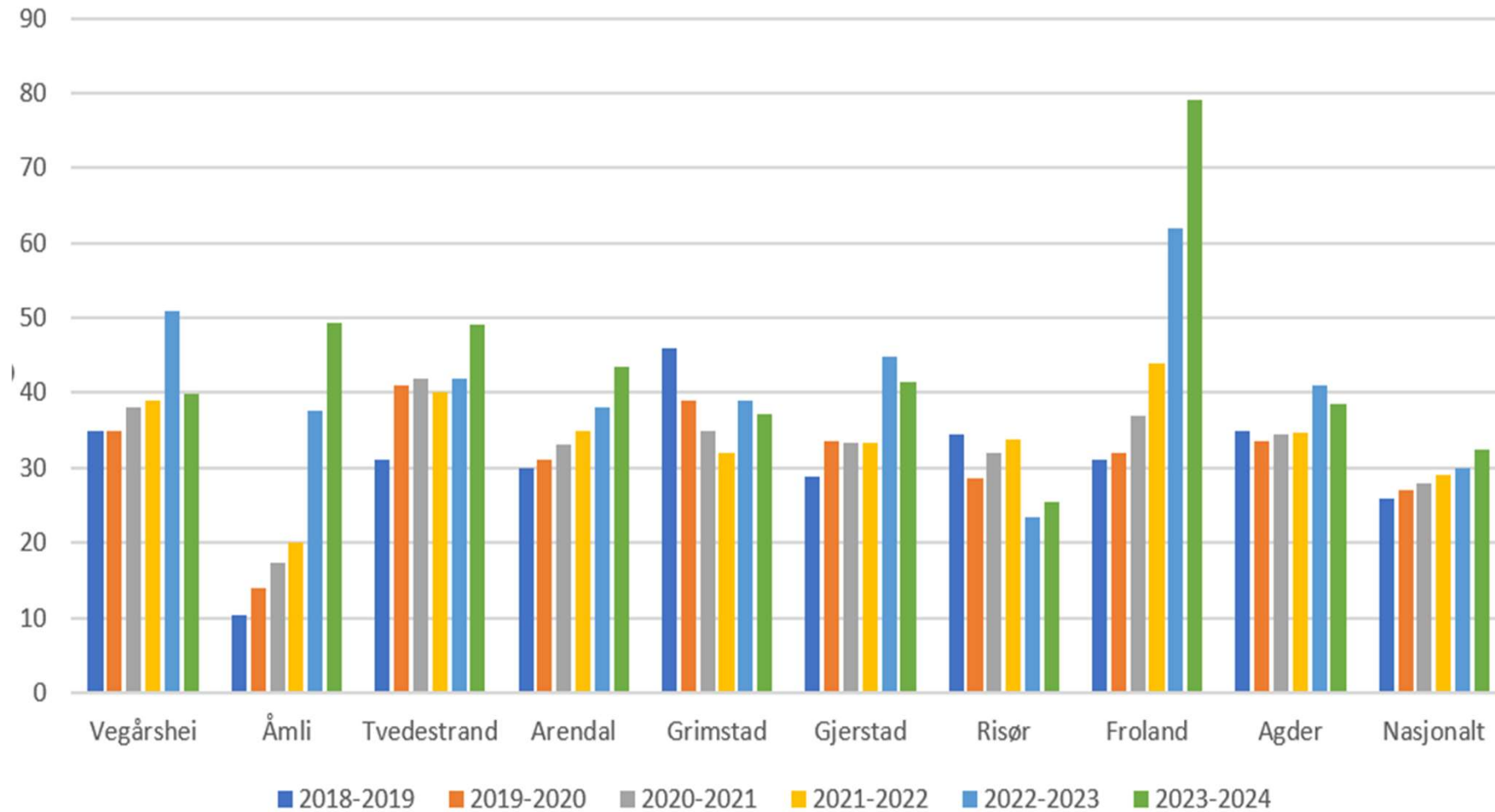

Vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehagen (i prosent av antall barn)

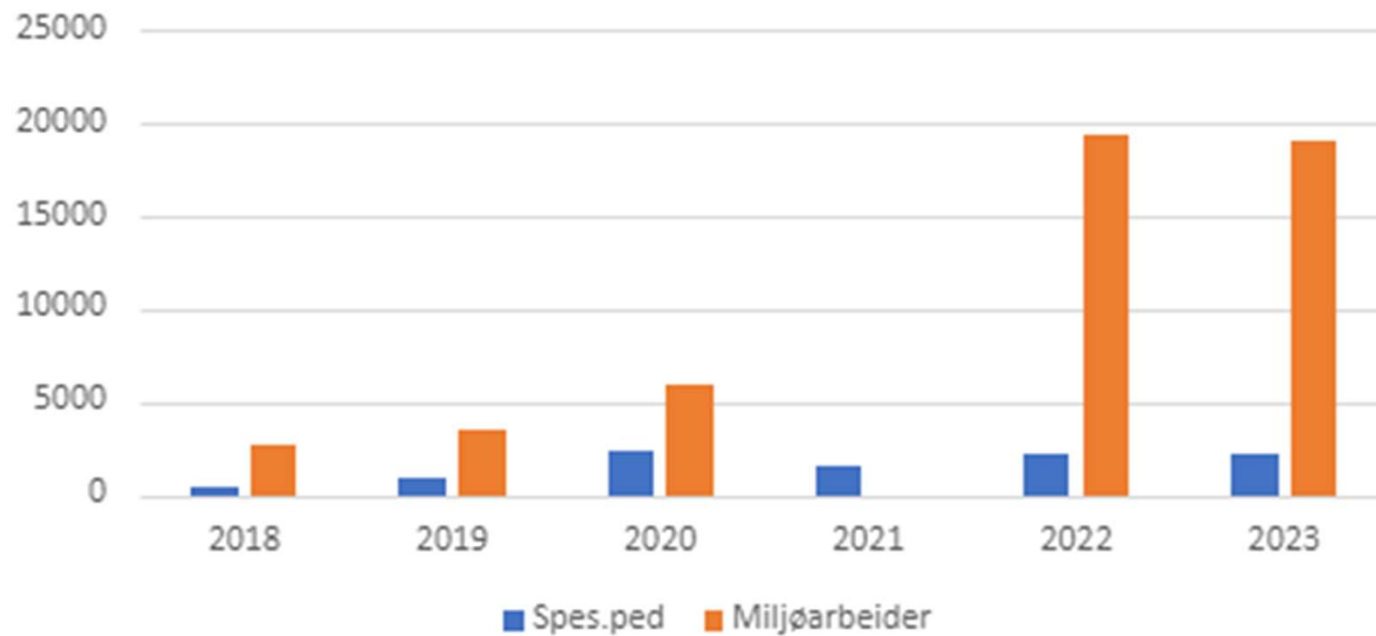

Totale assistenttimer per elev

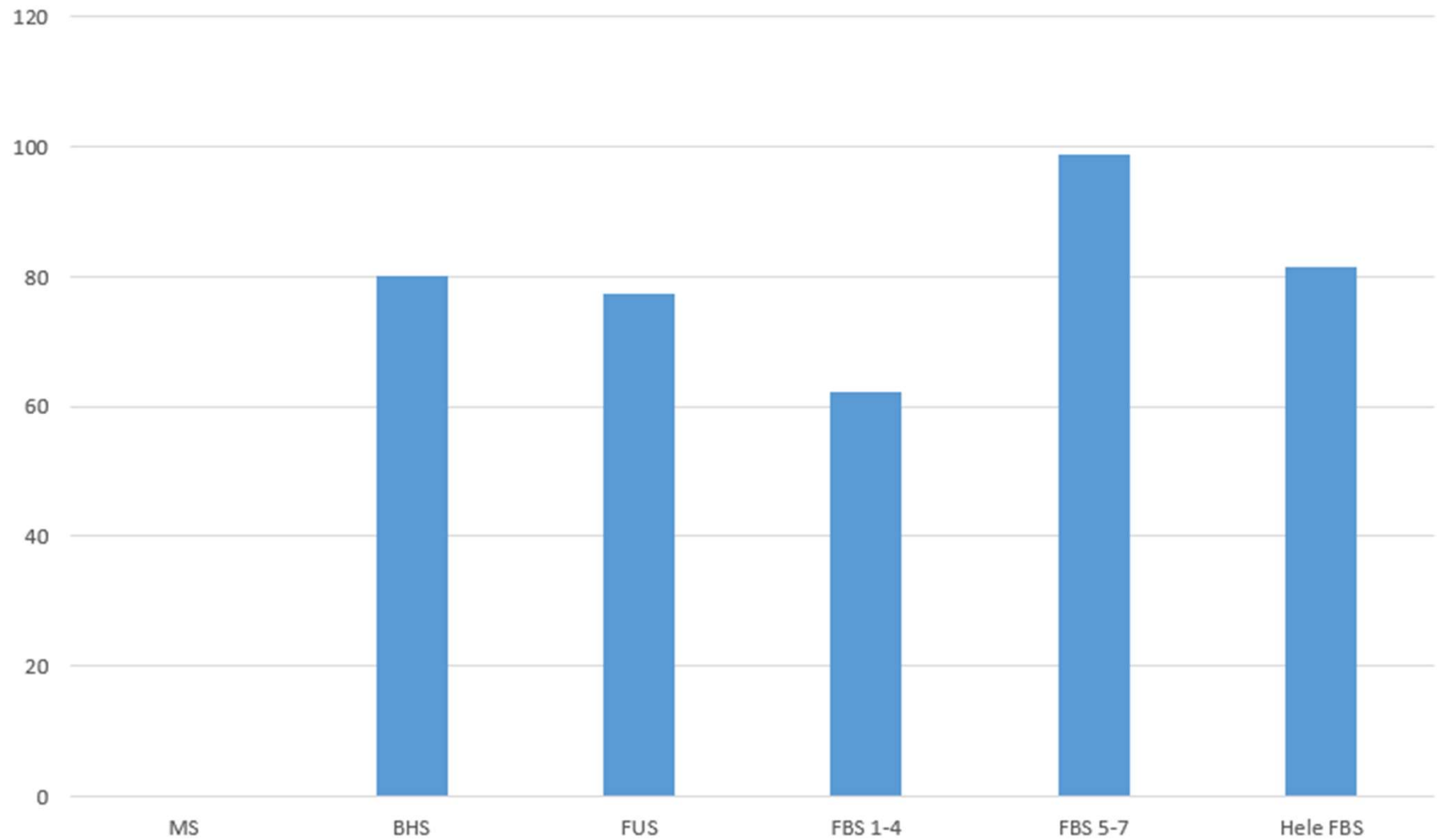

Antall årstimer til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen

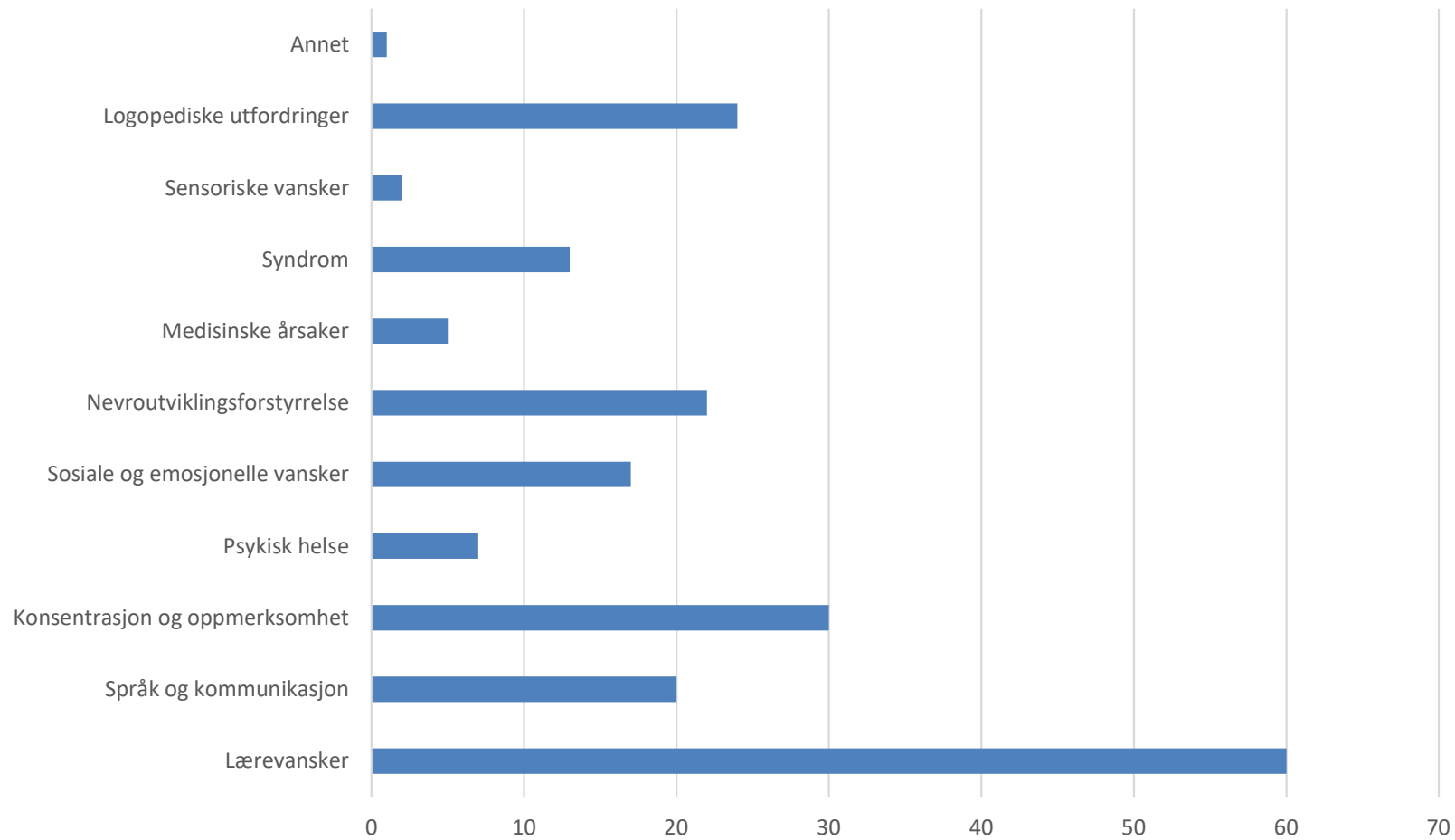
Assistenttimer per år per elev - totalt elevtall 2023-2024

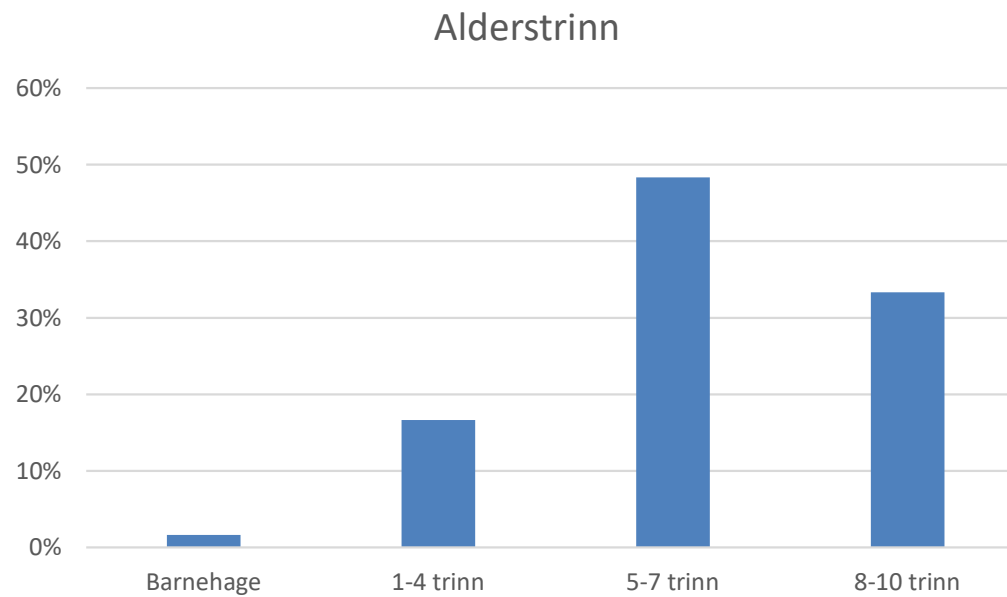
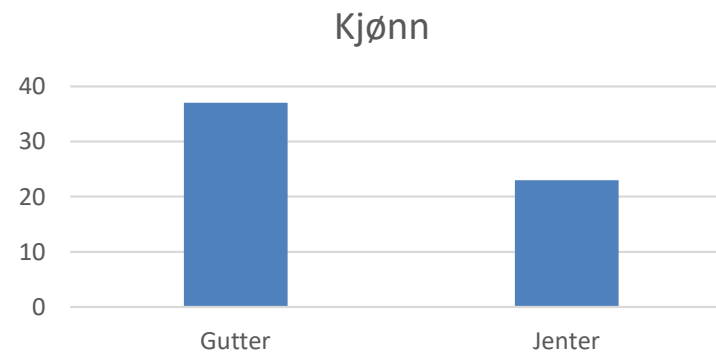

Oversikt over hovedvansker

Saker hos PPT 04.01.24

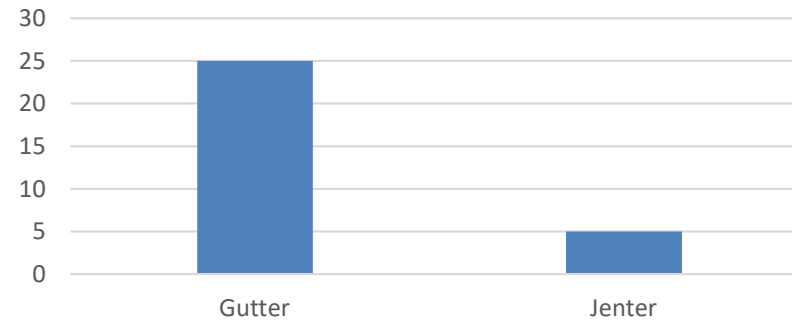
Lærevansker

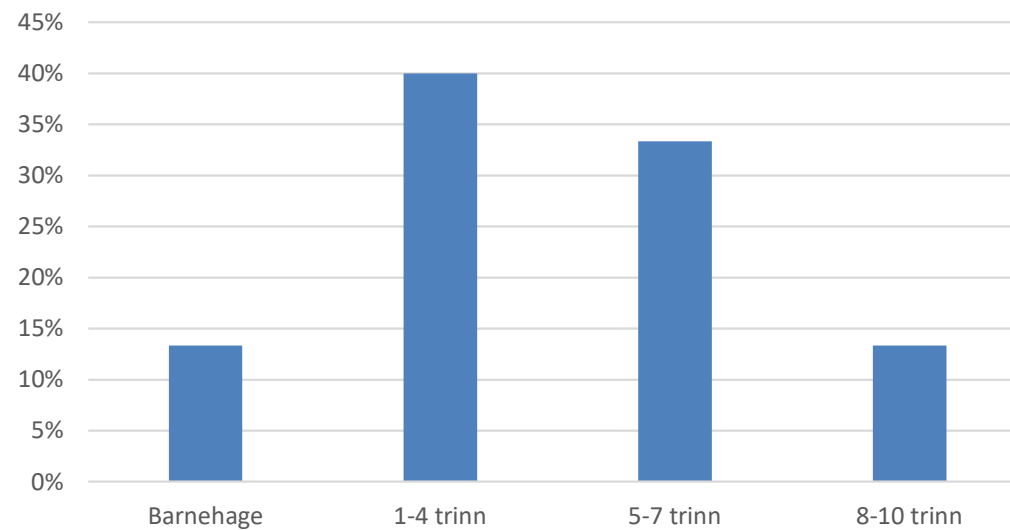

Konsentrasjon og oppmerksomhet

Kjønn

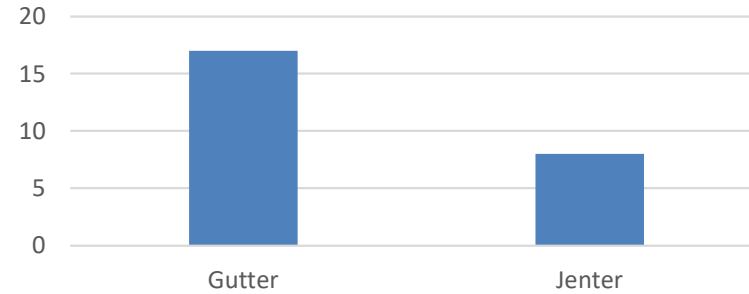
Alderstrinn

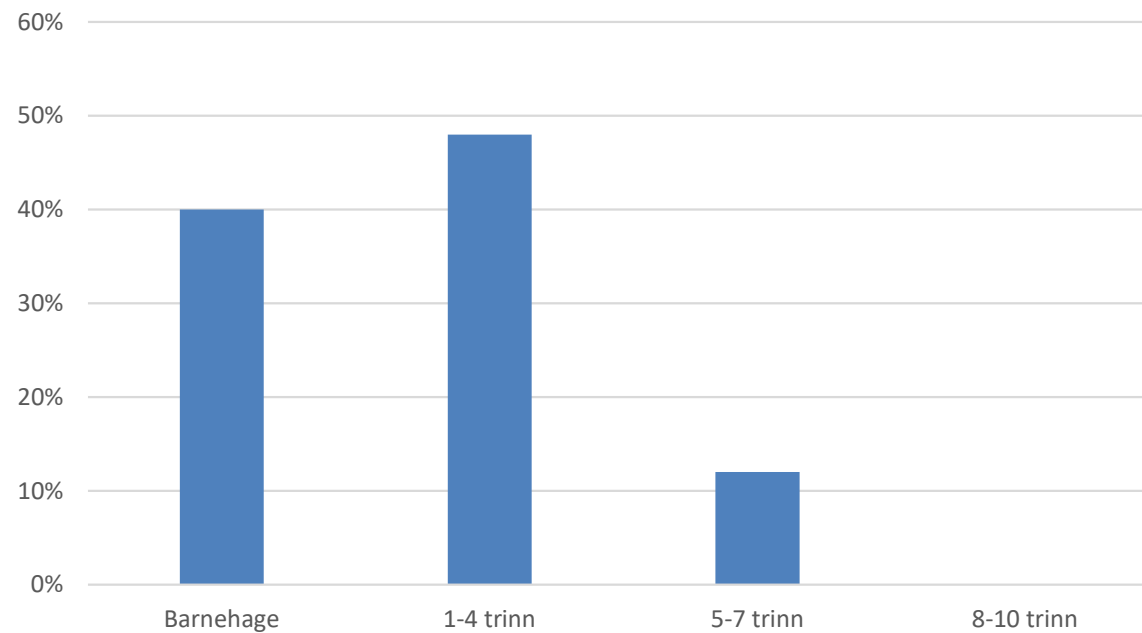

Logopediske utfordringer

Kjønn

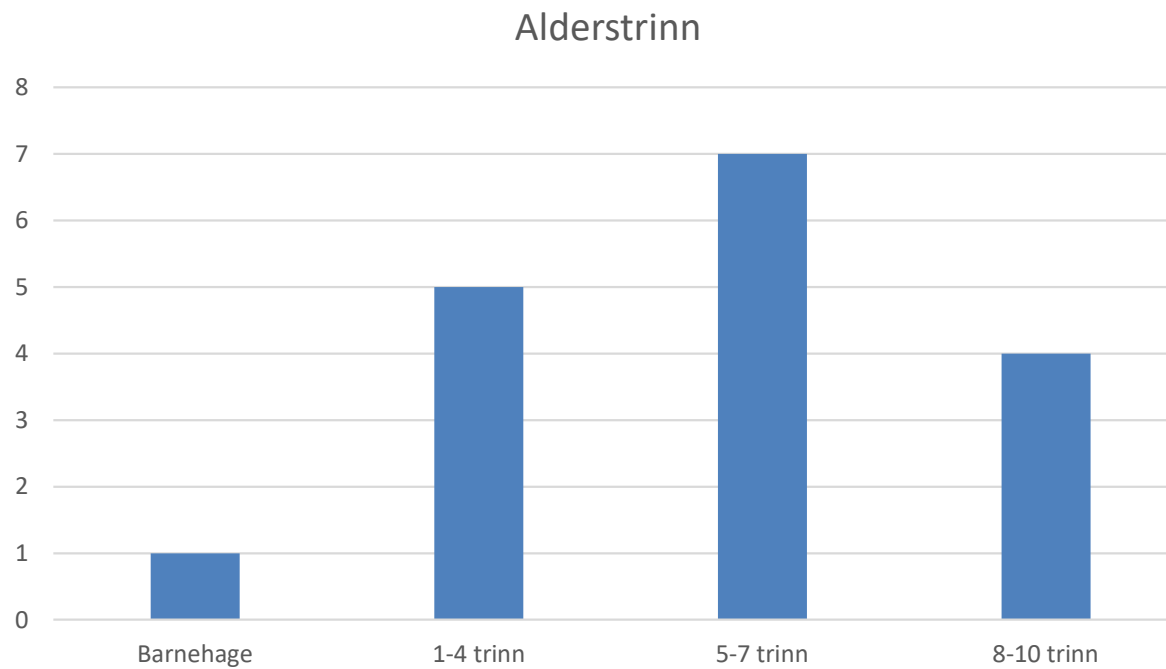
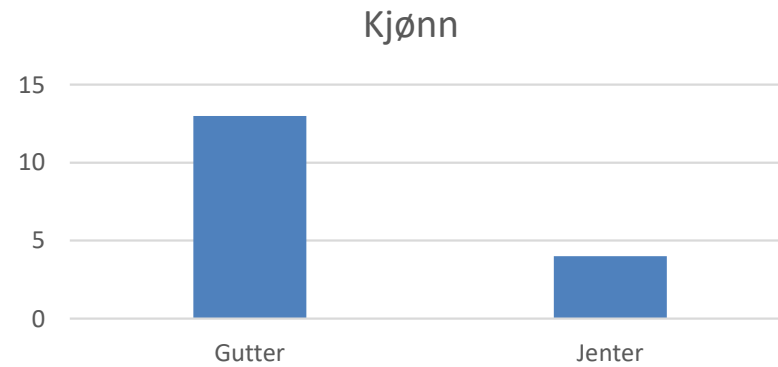

Alderstrinn

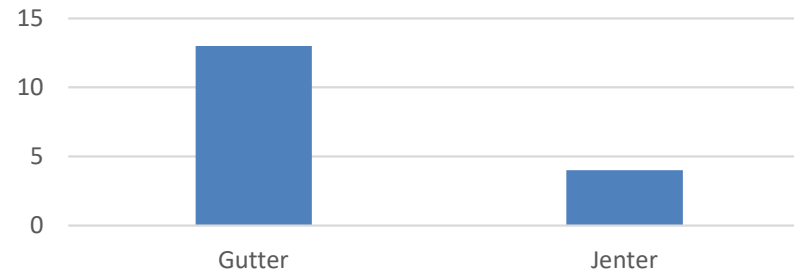
Nevroutviklingsforstyrrelser

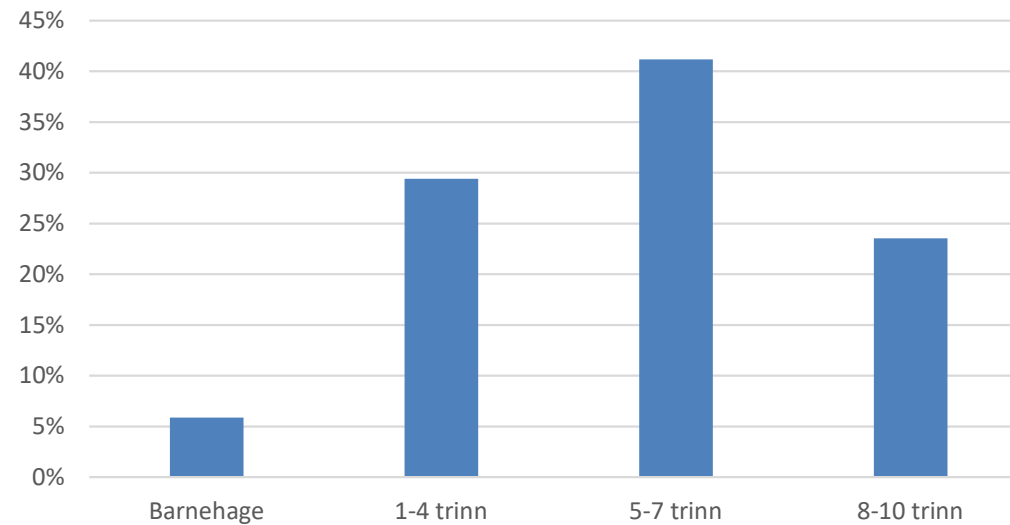

Sosiale og emosjonelle vansker

Kjønn

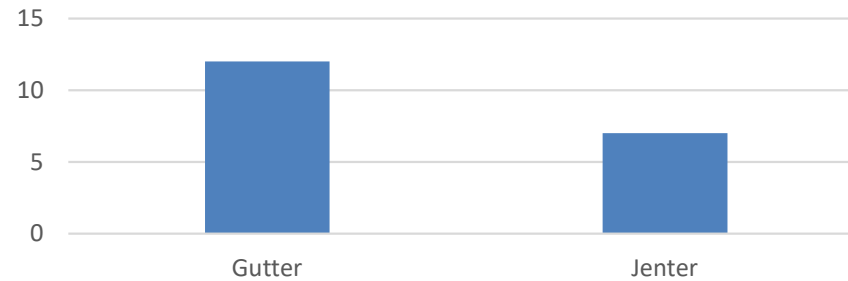
Alderstrinn

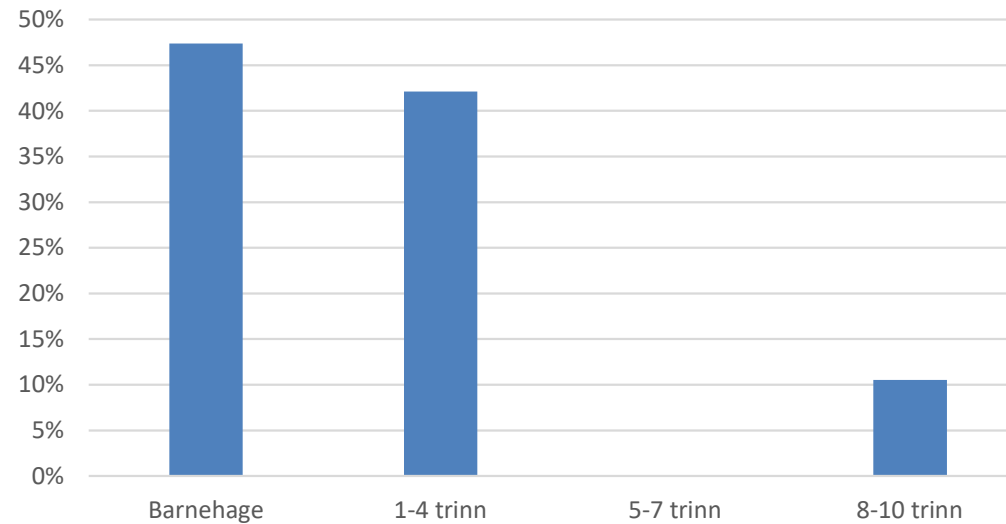

Språk og kommunikasjon

Kjønn

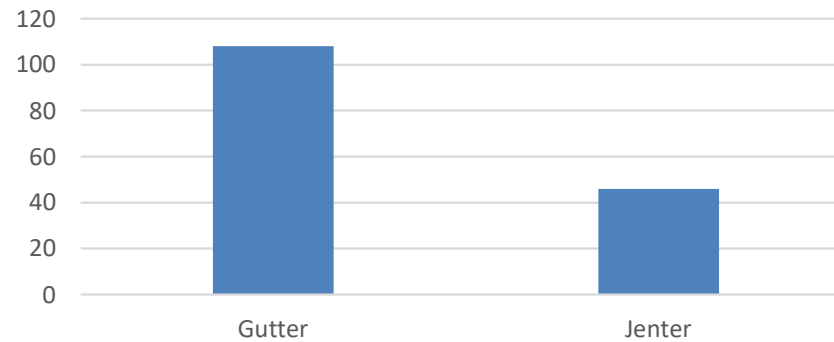
Alderstrinn

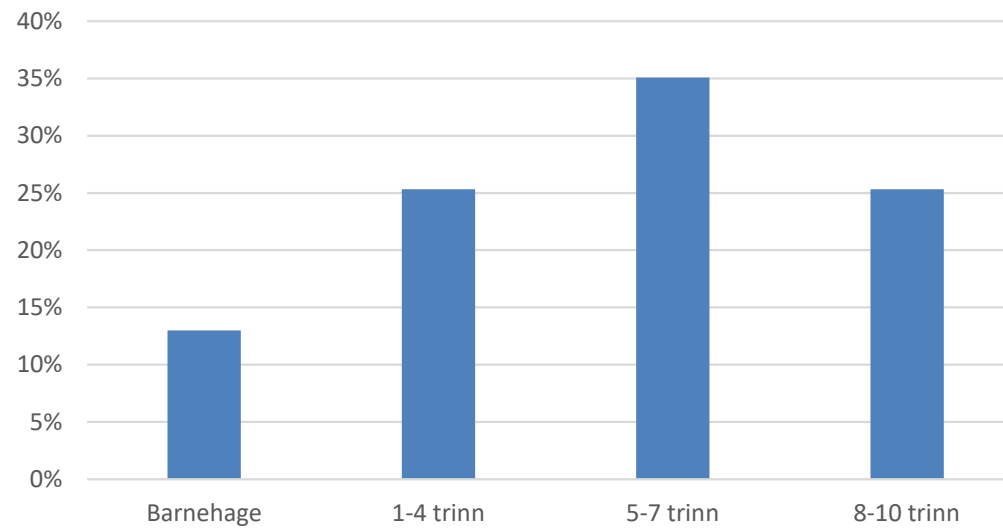

Fem største hovedvansker

Kjønn

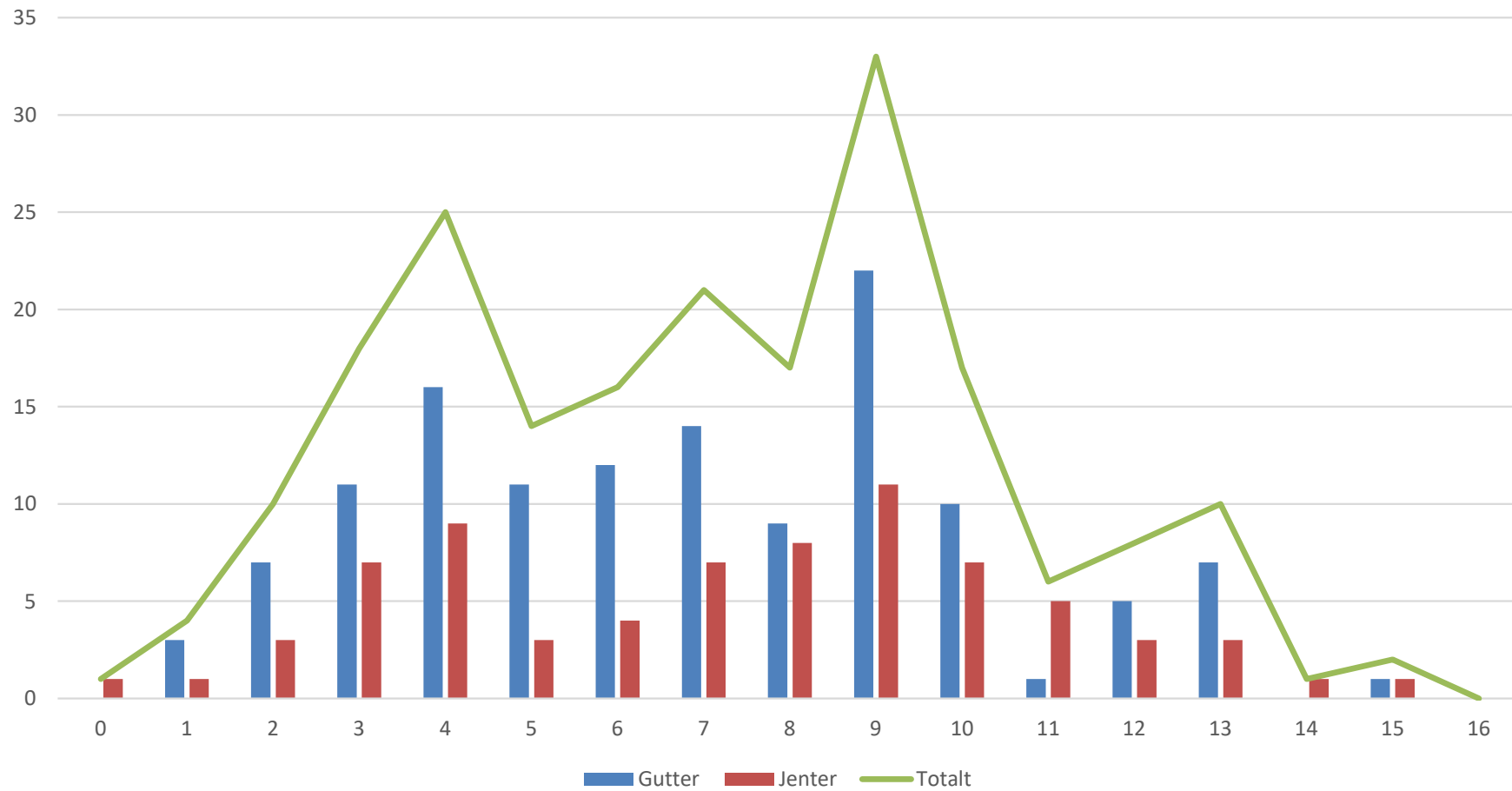
Alderstrinn

PPT

Henvisninger til PPT etter alder

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Skole:

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten har to lovpålagte oppgaver, jfr. opplæringslovens § 5-6:

PP-tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndige vurderinger når opplæringsloven krever det.

PP-tjenesten skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov.

Barnehage:

Kommunens pedagogisk-psykologiske tjeneste er sakkyndig instans i saker om spesialpedagogisk hjelp, jfr. barnehageloven § 31.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov.

(barnehageloven § 33).

I tillegg kan PP-tjenesten være en viktig samarbeidspartner for skolen i arbeidet med det psykososiale læringsmiljøet.

Mye av tiden til Froland PPT går i dag til utredningsarbeid, utarbeidelse av sakkyndige vurderinger og oppfølging av enkeltelever.

Pedagogisk psykologisk tjeneste

- **Punktvis saksgang fra henvisning til sakkyndig vurdering:**
- Svarbrev ut til skole/barnehage og foreldre med saksbehandlers navn og time for inntakssamtale.
- Gjennomføring av inntakssamtale med foreldrene og avtale om hvilken utredning det er behov for.
- Brev med invitasjon til utredningsdager og tilbakemeldingsmøte.
- Observasjon, samtale med barna, diverse tester med utgangspunkt i henvisningsårsak.
- Dersom det er snakk om spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp; samtale med avdelingsleder/rektor/barnehageansvarlig før tilbakemeldingsmøtet.
- Tilbakemeldings-/veiledningsmøte med skole/barnehage og foreldrene.
- Konklusjon og utforming av sakkyndig vurdering.

- PPTs arbeid fortsetter i de fleste tilfeller slik:
- Evalueringsmøte etter ca ½ år.
- Samarbeidsmøter etter behov så lenge barna er registrert hos PPT. Her deltar også eventuelle andre samarbeidende instanser eks. helsesykepleier, barnevern. PPT innkaller til møter og skriver i de fleste tilfeller referatene.
- PPT holder tak i når sakkyndig vurdering utløper og igangsetter ny utredning dersom det fortsatt er behov for spesialpedagogiske tiltak.
- PPT deltar på overgangsmøter mellom barnehage og skole, barneskole og ungdomsskole, ungdomsskole og videregående skole.

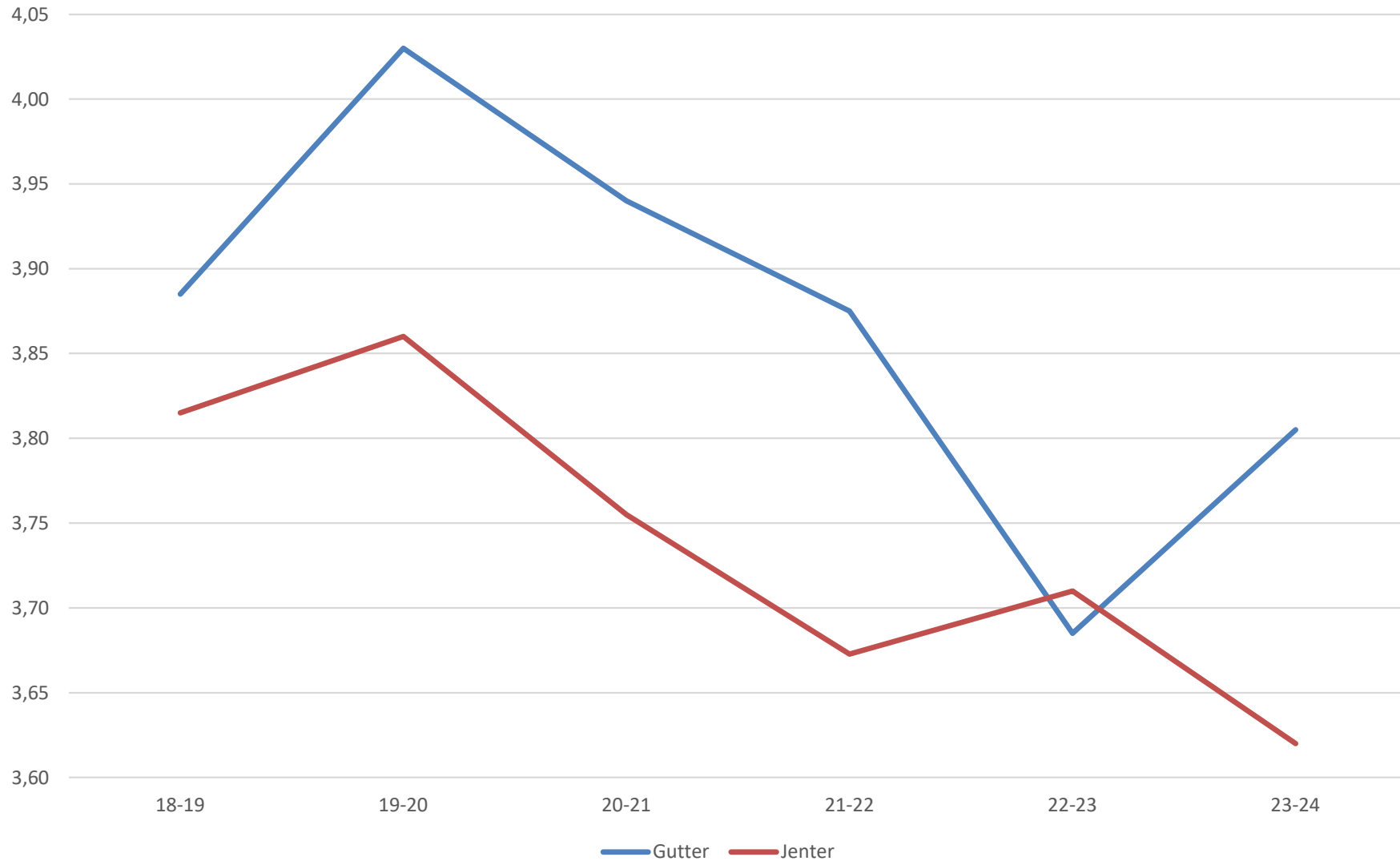
Hva kjennetegner ordinær opplæring og allmennpedagogisk praksis hos oss?

- Vi vet for lite om det ordinære.
- Målet er å kartlegge graden av variasjon og organisering av opplæringen og allmennpedagogisk praksis i barnehagen.
- Forms-undersøkelse til pedagoger i barnehage og skole.

Elevundersøkelsen 2018-2024

"Elevtilfredshet" siste 6 år

A-elever i barnehager og skoler

Kriterier for utvelgelse av “A-elever” i prioritert rekkefølge

En A-elev har behov for full dekning av pedagog og/eller assistent gjennom hele uken. Videre kan ikke elevens ressurser deles med andre elever.

- 1. Medisinske og fysiske behov:** Elever med kritiske medisinske eller fysiske behov som krever kontinuerlig overvåkning eller assistanse. Dette inkluderer elever med livstruende tilstander, alvorlige fysiske funksjonshemninger eller de som krever regelmessig medisinsk omsorg gjennom skoledagen.
- 2. Alvorlige psykologiske eller atferdsmessige utfordringer:** Elever som har betydelige psykologiske, emosjonelle eller atferdsmessige utfordringer som krever konstant tilsyn og intervensjon for å sikre deres egen og andres sikkerhet, samt for å opprettholde et funksjonelt læringsmiljø.
- 3. Signifikante utviklingsmessige eller læringsvansker:** Elever som har alvorlige utviklingsmessige utfordringer eller læringsvansker, og som er sterkt avhengige av individuell støtte for å engasjere seg i og dra nytte av undervisningsaktiviteter.
- 4. Kommunikasjonsbehov:** Elever med alvorlige kommunikasjonsvansker, som ikke-verbale elever eller de med store språkforstyrrelser, som trenger kontinuerlig hjelp for å kunne kommunisere effektivt og delta i skoleaktiviteter.
- 5. Sosial og emosjonell støtte:** Elever som er sterkt avhengige av konstant voksenstøtte for å navigere i sosiale situasjoner, håndtere emosjonelle utfordringer, eller som har betydelig vansker med selvregulering og trenger kontinuerlig tilsyn for å fungere i skolemiljøet.

Antall A-elever i barnehager og skoler

- Elevene har full dekning gjennom hele uken av pedagoger og-/eller assistenter
- Barnehager:
 - 7 elever
- Skolene:
 - 1.-4. trinn: 6 elever
 - 5.-7. trinn: 5 elever
 - 8.-10. trinn: 6 elever

Ressurssenteret på FUS/ ressursgruppe 1

- Omfatter 3 elever
- Har hatt 8 timer med pedagog på BUS. Alle timer blir fra høsten-24 overført til FUS
- Elever med sterkt nedsatt funksjonsevne
- Full tids opplegg
- Få delt gruppe: 8. trinn-10. trinn
- Pedagogisk opplegg: hverdagslivstrening og faglig progresjon tilpasset elevenes nivå. Alle elevene har SV, EV og IOP
- Bemanning: Elevene følges godt opp med et personale som har komplementerende kompetanse
 - Pedagoger
 - Miljøarbeidere
 - Vernepleier/ sykepleier

Ressursgruppe 2 på FUS

- Omfatter skoleåret ,23-24, tre elever på 8.trinn. Gruppa blir utvidet med en elev fra 8.trinn høsten -24
- Elevene har nedsatt funksjonsevne
- Pedagogisk opplegg: Elevene er tilknyttet en klasse og deltar i undervisning sammen med klassen i praktisk-estetiske fag
- Bemanning:
 - Pedagoger
 - Miljøarbeidere

Hvilke alternative opplæringsarenaer finnes?

- **SMI-skolen:**
SMI-skolen har opplæringsansvaret for barn og unge som bor i sosiale og medisinske institusjoner som skal ha grunnskoleopplæring
Ved ledig kapasitet kan kommuner kjøpe elevplass (dette gjelder svært få plasser)
- **Langemyr skole og ressurscenter:**
LSR har tilbud til elever med store funksjonsnedsettelse
Froland kommune har samarbeidsavtale med LSR og kan kjøpe elevplass til elever i målgruppen
- **Froland barneskole:**
Skolen forsøker ut mer praktisk undervisning for noen elever og grupper av elever
Tilbudet gjelder både elever med og uten spesialundervisning
Utvelgelse av elever skjer gjennom samtale med eleven, kontaktlærer og foresatte
Utfordringer i forhold til lokaler, har forsøkt brettspill, programmering og uteaktiviteter
Noen elever oppfattet at opplegget kunne være stigmatiserende
Tilbudet gjelder 3.-7. trinn
Opplegget binder opp mange ressurser
En ev. videreføring neste skoleår blir å omfatte færre elever og redusert tilbud
- **Froland ungdomsskole:**
Har tilbud i valgfag med aktiviteter som lodding/sveising, mekking, skrur på ting, kantinedrift, servering, snekring, lager små hus, innsats for andre, design/redesign, utplassering, reiseliv.

Ressursteam

1. Mål, fremtidsbilder og hensikt

I Froland kommune skal vi gi barn og unge mulighet til å mestre eget liv. Dette handler blant annet om å sikre tidlig innsats og tverrfaglig fokus hos elever som vekker bekymring, samtidig skal ressursteamet vektlegge universelt forebyggende arbeid for alle barn.

Vårt mål er at flest mulig barn skal få tilpasset opplæring og oppfølging innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Barnet skal være en del av fellesskapet.

Foreldre skal være trygge på at barnet deres får den oppfølging og tilpasning i skolen som det har rett til. Dette skal vi sikre ved å mobilisere de riktige ressursene rundt barna, og gjennom kompetanseheving av personalet.

Ressursteamet skal jobbe både systemrettet og individrettet. Temaer for møtene skal omhandle både problemer i det sosialpedagogiske miljøet på skolen og enkeltelever med behov for tilpasset opplæring eller spesialundervisning. Teamet skal medvirke til å styrke både spesialpedagogisk og sosialpedagogisk kompetanse hos de ansatte, ta initiativ til forebyggende arbeid og drive veiledning.

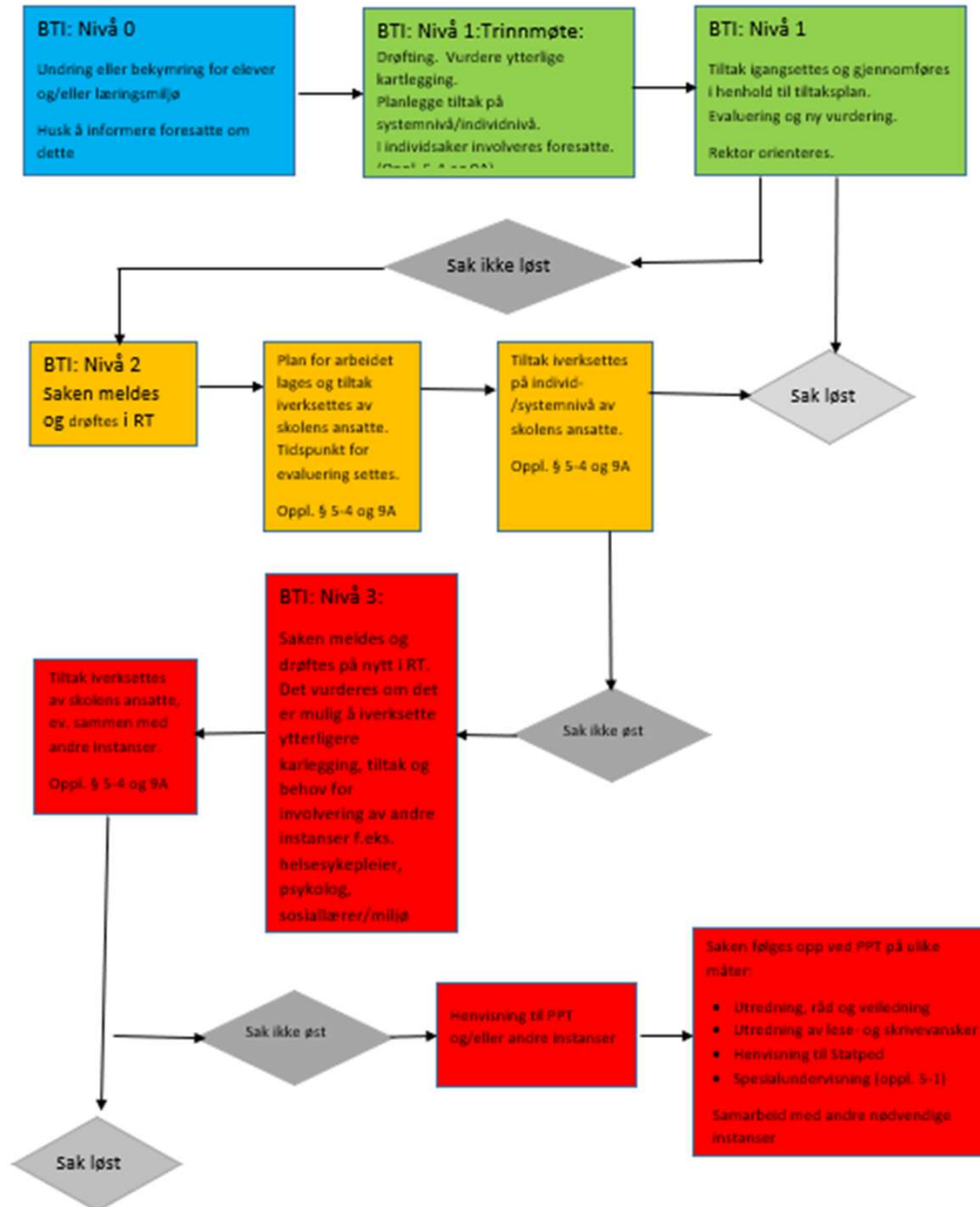
Rektor er den øverste pedagogiske leder, og skal sammen med skolens ledelse være pådrivere for at skolen driver utviklingsarbeid og er en lærende organisasjon.

Ressursteamet er et rådgivende organ til rektor som er beslutningsmyndighet.

Ressursteam

Rutiner ved undring eller bekymring for læringsmiljø og/eller elev

Ressursteam

- Selv om RS bl.a. ble opprettet for å kvalitetssikre opplæringstilbudet har spesialundervisningen økt de siste årene - vi må derfor kunne stille oss spørsmålet om RS har fungert etter hensikten?
- Tilbakemeldingen fra skolene er at RS i større grad har sikret en likere behandling av saker
- Aktuelle spørsmål:
- Fungerer Ressursteamet etter hensikten?
- Hvordan kan vi øke kvaliteten på skolens arbeid med Ressursteam?

Forutsigbarhet, kontinuitet og kvalitet

- Sykefravær
- Skifte av kontaktlærer
- Vanskelig å få tak i kvalifiserte vikarer
- Har vi rett/relevant kompetanse, spesialpedagogisk kompetanse?

Ny opplæringslov 01.08.24

Spesialundervisning får nye betegnelser:

- Individuelt tilrettelagt opplæring, jf. ny § 11-6
- Personlig assistanse, jf. Ny § 11-4
- Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel, jf. Ny §11-5
- Ny § 11-9 Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring

Individuelt tilrettelagt opplæring knytter seg direkte til opplæring i fag og den overordna delen av læreplanverket

Personlig assistanse, fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel knytter seg i utgangspunktet ikke direkte til opplæring i fag, men er mer en forutsetning for at elevene skal få utbytte av opplæringa

En deling av begrepene vil gjøre det enklere for skolene å oppfylle kompetansekrav – mer tydelig på der det kreves lærerkompetanse, og oppgaver andre enn lærere kan utføre

Personlig assistanse § 11-4

«Elevar har rett til den personlege assistansen dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho.»

Med personlig assistanse er det ment praktisk hjelp og bistand fra en person som kan følge med og hjelpe eleven i skolehverdagen.

Assistansen kan variere i både omfang og oppgaver og kan for eksempel være til hjelp i opplæringa, sosiale aktiviteter i friminutt, bæring av sekk, påkledning, måltid og toalettbesøk.

Det er ikke et krav om at det skal foreligge sakkyndig vurdering fra PPT før kommunen gjør **vedtak om personlig assistanse**.

I noen tilfeller kan det likevel være nødvendig med en vurdering fra PPT eller andre sakkyndige.

Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler

§ 11-5

«Elevar har rett til dei tekniske hjelpemidla og den fysiske tilrettelegginga dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho. Elevane har også rett til nødvendig opplæring i bruk slikt utstyr.

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i mobilitet slik at dei kan komme seg til og frå skolen og ta seg fram på skolen og i heimemiljøet.»

Om eleven har behov for opplæring i bruk av tekniske hjelpemiddel, må vurderes ut i fra både medisinfaglig og skolefaglig kunnskap og erfaring.

Slik tilrettelegging kan for eksempel omfatte tekniske hjelpemidler, inventar, teknisk utstyr og programvare og nødvendig opplæring for at eleven skal kunne bruke utstyret. Kommunen fatter vedtak om slik tilrettelegging.

Individuelt tilrettelagt opplæring § 11-6

«Elevar har rett til individuelt tilrettelagd opplæring dersom dei treng det for å få tilfredsstillande utbytte av opplæringa. I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringstilbodet skal utformast slik at det samla kan gi eleven tilfredsstillande utbytte opplæringa samanlikna med andre elevar og i tråd med dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven.»

ITO er ny betegnelse på den delen av dagens spesialundervisning som dreier seg om opplæring.

PPT skal alltid gi en **sakkyndig vurdering** før kommunen gjør vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring.

Kompetansekrav for den som skal gi ITO § 11-9

«Den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring må oppfylle kompetansekrava for å bli tilsett i lærarstilling, og kravet om relevant kompetanse i faget det skal undervisast i.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak fra kompetansekrava dersom det vil gi eleven betre opplæring. Slike unntak kan berre gjerast dersom opplæringa skal givast av personar med ei universitet eller høgskole-utdanning som gjer dei særleg egna til å vareta behova til eleven. Slikt vedtak inneber også at kompetansekrava ikkje gjeld.

I vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring kan det gjerast unntak fra kompetansekrava dersom ei konkret vurdering av eleven og den individuelt tilrettelagde opplæring som skal bli gitt, tilseier det.»

Hvilke konsekvenser får ny opplæringslov for:

- **PPT:**

Utarbeider sakkyndig vurdering om individuelt tilrettelagt etter Opl. § 11-6. Dersom eleven også trenger personlig assistanse (§11-4) eller fysisk tilrettelegging (§11-5), skal den sakkyndige vurderinga gi en helhetlig vurdering av hva slags tilrettelegging eleven trenger.

Sakkyndig vurdering skal inneholde hvilken kompetanse de som skal gi opplæringa bør ha, dersom det skal gjøres **unntak fra kompetansekrava** etter § 11-9.

- **Skolen:**

Skolen fatter vedtak om **individuelt tilrettelagt opplæring** etter Opl. § 11-6. Se eller bilde nr. 41 om kompetanse.

Skolen fatter vedtak om **personlig assistanse** etter Opl. § 11-4.

Skolen fatter vedtak om **fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler** etter Opl. § 11-5.